

El drama del Divendres. El silenci del Dissabte. L'esperança del Diumenge

Conferència de mn. Joan Torra a Montserrat el Divendres Sant del 2021

D'Agustí d'Hipona vaig aprendre que l'únic misteri de Pasqua conté tres moments successius que distingim cronològicament: la Pasqua del Senyor crucificat, la Pasqua del Senyor sepultat i la Pasqua del Senyor ressuscitat. De cap manera, però, s'ha de perdre la unitat d'un únic misteri, ni des del punt de vista del que es va esdevenir en Jesús, ni des de la mirada de la litúrgia que ho celebra al llarg dels segles.

No és bo –explicava Agustí en el moment en què vivia– que la «Pasqua» s'entengui només posant l'accent en la «passió; la semblança dels mots ho feia fàcil i la duresa de la vida portava a fixar-se en el patiment de l'inici del misteri per la facilitat humana d'identificar-s'hi.

Tampoc no deu ser massa bo entendre la Pasqua «només» com el moment final del triple pas de Jesús i reduir-ho a la resurrecció gloriosa, obviant el patiment de la creu. La invitació d'Agustí és aquesta: *Considera ara aquest sacratíssim tridu del Senyor crucificat, sepultat i ressuscitat. El primer dia, que significa la creu, transcorre en la vida present; els que signifiquen la sepultura i la resurrecció els vivim en la fe i en l'esperança.*

Així, doncs, convida a «celebrar com a sagrament», en la vida present, la memòria del que s'havia esdevingut en Jesús per rebre-ho santament. És la unitat del tridu de Pasqua en el qual estem. Diu: *Tant per l'autoritat de les santes escriptures com pel consentiment de l'església universal, se celebren aquestes coses en l'aniversari pasqual. Com veus, es tracta d'un gran sagrament. [...] En l'evangelí són clars aquell dia en què el Senyor fou crucificat, aquell en què estigué en el sepulcre i aquell en què ressuscità. A més, la celebració d'aquests dies fou preceptuada pels concilis dels pares; a tot el món cristià es va persuadir que convenia celebrar la pasqua d'aquesta manera.*

L'any passat, enmig del dejuni de celebracions, amb l'abstinència obligada de trobar-nos en assemblea litúrgica, em va il·luminar molt la meditació d'una homilia de Joan Damascè predicada el Dissabte Sant. Calia aturar-se en el silenci del dissabte, amb Jesús confinat al sepulcre, per a poder mirar de comprendre –si això és possible– la cruesa de la creu del divendres i poder escoltar la Paraula ressuscitadora del Pare el tercer dia.

Quina companyia més entranyable em va fer el missatge d'esperança «per aquesta Pasqua 2020» que amb el títol *La força de la seva Resurrecció* (FI 3,10) va escriure l'arquebisbe de Milà Mario Delpini en aquella Lombardia italiana tan durament castigada inicialment pel virus enemic. És que la situació de la pandèmia impensada i impensable ens ha posat tots irremeiablement –ho crec així– davant les preguntes més fonamentals de l'existència, amb el perill de defugir-les tan aviat com sigui possible, per no haver d'enfrontar-les i actuar en conseqüència.

Aquestes preguntes existencials són les que estan a l'arrel de la nostra fe; malament si no fos així. La fe essencialment és la resposta que ens hi és donada des de l'Evangeli. La situació que vivim ha tergiversat el que ens pensàvem i el que no ens pensàvem, i ens ajuda a tornar a formular-nos-les amb radicalitat i a fer-ho amb l'honradesa al cor perquè, si no, no serveix per a res. Un darrer text breu, sortit de la Comissió de Catequesi de la Conferència Episcopal Italiana, m'ha ajudat molt en aquesta reflexió espiritual immediata.

Heus ací la meua meditació d'ara, feta de reflexió i de pregària, des del moment present, amb els textos evangèlics dels tres dies sants al cor i als ulls.

«El drama del Divendres»

«Des del migdia fins a les tres de la tarda es va estendre una foscor per tota la terra. I cap a les tres de la tarda, Jesús va exclamar amb tota la força: "Déu meu, Déu meu, per què m'has abandonat?"» (Mt 27,45-46). Un clam esfereïdor, una pregunta angoixosa des del cor de la vida i que pot qüestionar la mateixa vida. Una veu sortida des de la foscor de la terra, on res ni ningú no pot ni sap donar-hi resposta certa. Una mirada suplicant a Déu estant enlairat de la terra, amb els braços oberts al cel, clavats a la creu de mans i peus, delerós de saber que la vida i la mort tenen sentit ple i darrer.

És en boca de Jesús el retret que ell havia sentit de llavis de Marta i Maria, les germanes de Llåtzer: «Senyor, si haguessis estat aquí, no s'hauria mort, el meu germà» (Jn 12,21.32). Déu meu, on ets? Per què calles? Què estàs dient amb el teu silenci?

Mentrestant el sofriment implacablement injust, el dolor massa insuportable, la mort mateixa qüestionen la vida amb la pretensió de fer-la desaparèixer. Què és aleshores la persona humana, tan plena de vida, tan desitjosa d'amor per sempre? Què és la vida de Jesús, «Ell, que havia estimat els seus que eren al món» i que els vol «estimar fins a l'extrem» (Jn 13,1)? Quin sentit té fins i tot la seva vida amb l'immens amor viscut?

A Déu, només a Déu es pot adreçar aquesta pregunta, ni que sigui com una acusació. La terra està a les fosques: ningú no hi té resposta malgrat tants eslògans cridaners. La pregunta és la dramàtica petició de sentit, en el moment del dolor màxim, en l'hora de la mort que interpel·la. I al mateix temps, només la persona humana és capaç d'aquest sofriment i des d'ell, si de cas, aspirar a transcendir-lo. En la pregunta de Jesús hi ha formulada la pregunta de tota la humanitat.

Les persones que estaven allà, al peu de la creu, devien sentir que aquell interrogant era el seu mateix interrogant —«Déu meu, per què ens has abandonat també a nosaltres?»—, augmentat pel fet que tots ells havien cregut que Jesús els donaria resposta a la inquietud de la vida. Ho diu Cleofàs, un dels d'Emaús: «nosaltres esperàvem que ell seria el qui hauria alliberat Israel; però ... » (Lc 24,21). Ho havia confessat Nicodem: «ningú no podria fer aquests senyals que tu fas si Déu no estigués amb ell» (Jn 3,2). La fosca no és tan sols a la terra, és al cor: i corren el perill de quedar sense esperança: aquest és el drama!

La seva pregunta es converteix en: «Déu meu, per què has abandonat Jesús en qui nosaltres hem experimentat el teu amor diví?» Si això li passa a ell, què no ens passarà a nosaltres?

Quin mal no els devia fer a l'ànima sentir les expressions d'aquells que contemplant l'espectacle es feien portaveus del temptador, i com allà al desert, després del baptisme, li diuen: «salva't a tu mateix, si ets Fill de Déu, i baixa de la creu!» (Mt 27,40). Potser fins i tot amb bona voluntat —sense adonar-se'n—, estan demanant que l'egoisme triomfi al final de la vida de Jesús i la transformi tota perquè en lloc de posar l'altre al centre de la vida pel camí de l'amor acabi posant-s'hi ell mateix i s'aprofita del poder de Déu.

Els qui l'havien conduït a la creu no s'estan pas tampoc de proclamar el seu miserable triomf i la presumpció d'haver derrotat Déu: «Ell que va salvar-ne d'altres, a si mateix no es pot salvar. Que baixi ara de la creu i creurem en ell! Ha confiat en Déu: que l'alliberi ara, si tant se l'estima!» (Mt 27,42-43). El poder, el mal, sembla que han tornat a triomfar. Com sempre ... !

«S'estaven vora la creu de Jesús la seva mare i la germana de la seva mare, Maria, muller de Cleofàs, i Maria Magdalena i el deixeble que ell estimava» (Jn 19,25). Estaven allà, aguantant dempeus, fermes. Amb Nicodem, amb Josep d'Arimatea, i amb «el centurió, que estava enfront d'ell», i que, «quan veié la manera com havia expirat, digué: "És veritat: aquest home era Fill de Déu"» (Mc 15,39).

Sense entendre massa res, sense poder demostrar res, quelcom en el seu cor els diu que han de ser allà, que han de fer companyia a aquest Jesús que tant els ha estimat i a qui tant han estimat; encara que en aquest moment no li puguin ni donar la mà, senten que han de fer-li arribar l'escalf del seu amor. No poden pas marxar d'allà, no poden pas abandonar Jesús. Pere, el qui ara s'està mirant porugament l'escena de lluny, ho havia dit amb sinceritat: «Senyor, a qui aniríem? Tu tens paraules de vida eterna. I

nosaltres creiem i sabem que tu ets el Sant de Déu» (Jn 6,68-69).

Precisament perquè no ho entenen, degut que no veuen res clar, en aquest moment és quan de veritat creuen. No saben com, però estan convençuts que Déu no pot deixar les coses així. Les paraules de Bona Nova de Jesús els han arrelat en el més profund del cor, i ni la mort no en pot treure la confiança extrema en l'amor de Déu que ell els ha descobert, malgrat la intensitat del plor tan humà del moment, o precisament per això. Ara és quan creuen, ara, a cegues, quan no veuen.

La pandèmia, que com un lladre ha assaltat el nostre món, ens ha fet reviure aquesta escena dramàtica del Calvari. El món sembla que s'hagi omplert novament de la foscor del dolor, amb el sofriment i la mort de persones estimades, conegudes o no; la llista es feia i encara es fa inacabable. «Déu meu, les has abandonades?» Potser ens ha afectat ben de prop, o potser personalment i tot. Tot això ha trastocat aquest nostre món que vivia endormiscat en la seva autocomplaença sense voler veure els molts calvaris existents en el món. I hi eren!

Aleshores, quan no podíem fer res, des dels nostres confinaments, ens hem adonat que hi havia persones que aguantaven allà dretes, fermes al costat dels llits del coronavirus, com a calvaris actuals – tot el personal sanitari i el personal essencial, com tant hem sentit a dir durant aquest temps –, i eren allà fent arribar també el nostre amor, la nostra companyia, i patint elles com ningú la impotència de la situació. I els hem aplaudit i els hem agraït que la seva feina hagi estat tan plena d'amor i que en aquest amor ens hàgim sentit ben units, en comunió. Ens hi han fet presents: gràcies! Ells han estat llambregades de resurrecció, aparicions anticipades del ressuscitat!

Ens fa patir pensar que aquest divendres sant de dolor i de mort s'allargarà en el temps i es tornarà més cruel amb els més indefensos. I ens fa por pensar que potser els tornarem a deixar sols, víctimes d'una crisi econòmica i social molt i molt profunda.

Escriuen els bisbes italians: *El virus ha portat un cop fatal al deliri d'omnipotència, al cien-tisme autosuficient, a la tendència prometeica de l'home contemporani. Ha creat una profunda inquietud, quasi un trauma planetari, especialment en les zones riques i industrialitzades de la terra: una pèrdua espectacular respecte al sentit de seguretat que esdevenia fàcilment arrogant. De sobte, també aquesta part d'humanitat ha hagut d'heure-se-les amb el límit, amb el propi lliurament a les mans d'un altre, amb una gran pedra a l'entrada del sepulcre.*

«El silenci del Dissabte»

Sí. Jesús va expirar. I la terra va quedar en silenci. Ha mort. El seu cos, abans transfigurat, ara és desfigurat. El profeta ha tingut raó: “Mireu, el meu servent prosperarà, s'eleva i serà posat molt amunt. Així com tothom s'esglaià de veure'l, ja que, de tan desfigurat, ni tan sols semblava un home, no tenia res d'humana la seva presència; [...] Ja no tenia ni figura, ni res que es fes admirar, no tenia l'aspecte atractiu, era menyspreat, rebuig entre els homes, home fet al dolor i acostumat a la malaltia, semblant a aquells que ens repugna de mirar, el menyspreàvem i el teníem per no-res. [...] L'han sepultat amb els injustos, l'han enterrat amb els malfactors, a ell que no obrava amb violència ni tenia mai als llavis la perfídia” (Is 52,13-14;53,2-3.9).

Ara ja no pot fer res: es deixa desclavar, baixar de la creu, embolcallar amb llençols i dipositar en un sepulcre nou que és tancat i segellat amb una llosa. Quina meravella aquesta passivitat de Jesús. Quina darrera lliçó! Torna a posar davant dels ulls que més important que el que hom fa en la vida, ho és experimentar que si som quelcom és pel que els altres ens han fet, perquè ens han fet ser, han tingut cura de nosaltres; altrament no seríem, no hauríem ni nascut, ni crescut sinó ens haguessin nodrit i educat. I la seva Mare, Maria, encara és allà, dreta. Som molt més dependents que no ens pensem; també Jesús! Som el fruit del que els altres ens han estimat.

Jesús ara no és amo ni senyor de res, ni del seu propi cos. I el cos és lliurat als altres i a la terra. I per més que ho vulguin i desitgin, ni la seva Mare, ni el deixeble estimat, ni Nicodem, ni Josep d'Arimatea, ni les dones, amb la força del seu gran amor, no li poden retornar la vida. Han fracassat?

Els ressonen encara les darreres paraules de Jesús a la creu, perquè saben ben bé que quan es diuen les primeres paraules de la pregària del salm, s'està dient tot el salm. I el salm que comença dient «per què m'has abandonat», culmina dient «Senyor, m'has escoltat!» (Sl 22,22). És Lluc el que directament posa en boca de Jesús aquesta pregària que expressa l'abandó total en mans del Déu totalment altre: «Pare, a les teves mans confio el meu esperit» (Lc 23,46).

Ho han sentit. En són ben conscients. Saben que «humanament la vida és així...», que «tot té un final...», que «l'hem cuidat mentre hem pogut...», que «el recordarem sempre...», i totes aquelles expressions que encara sentim a dir i diem davant la mort. Ni elles ni ells no les diuen. Callen. Saben callar. Saben que el silenci és la condició per a poder escoltar. A l'escola de Jesús han après a escoltar; a saber que el silenci els immergeix en el temps de Déu, els mou al seu compàs. Han après a escoltar el silenci. Saben que aquesta és la condició perquè Déu pugui parlar o, més ben dit, perquè pugui ser escoltat. Deu ser per això que la Regla de sant Benet comença precisament amb aquestes paraules: «Escolta, fill, les prescripcions del mestre, para-hi l'orella del cor, i acull de bon grat l'exhortació del pare amorós i posa-la en pràctica... ».

Això fa que tots ells no puguin caure en la xerrameca buida dels amics de Job que havien anat a consolar-lo del sofriment en què estava i es veien amb cor d'explicar-li què és el que Déu estava fent. S'havien sentit obligats a defensar Déu, com si Déu ho necessités! I la revolta ve primer de tot del mateix Job que, potser sense pensar-s'ho, cau en l'extrem contrari i es converteix en acusador de Déu i el convida a judici. Així acaba l'escena: “Llavors el Senyor va interpel·lar Job i va dir: ¿Vols litigar encara, censor del Totpoderós? Què respons, crític de Déu? Job va adreçar aquesta resposta al Senyor: Jo sóc ben poca cosa. Què puc replicar? Amb la mà em tapo la boca! He parlat massa i no vull respondre. No hi afegiré res més” (Jb 40,1-5).

En el silenci, amb la tomba de Jesús plena i segellada, tenen feina a meditar, a contemplar en el cor aquelles paraules de Jesús on ha tornat a posar tota la seva vida en mans de Déu el Pare. ¿No és el que li han vist a fer sempre de manera nova i sorprenent? No han après a estar expectants de la resposta de Déu? No han après fins i tot a no haver de fer res, per deixar que sigui Déu qui faci com Ell sap, vol i pot fer-ho? Déu sempre és sorprenent, sempre és nou. Senzillament, cal esperar, saber esperar per estar a punt per a sentir, escoltar, veure, copsar, tocar la resposta (cf. 1Jn 1,1-4). I no omplir-ho tot de la nostra paraula, dels nostres gestos, del nostre soroll. «Lloat sigueu, Senyor meu, per la nostra germana la mort corporal, de qui cap home vivent no pot escapar», arribava a dir contemplativament sant Francesc d'Assís.

El dissabte, la tomba és plena de Jesús, encara és fosca, encara representa la terra d'on ha sortit, la terra a la qual torna; la terra, però, creada i sostinguda per Déu. El temps de confinament més rigorós ens hem sentit també «companys de tomba» amb Jesús i amb tants i tants germans.

Continuen dient els bisbes italians: *I ens hem adonat, com ha recordat el papa Francesc, que «som a la mateixa barca»* (27 març 2020): no hi ha naus segures i vaixells destrossats, sinó un únic gran ferri sobre el qual pocs creien poder-se reservar compartiments privilegiats. Ara —es podria dir— «som en el mateix sepulcre»: compartim por i mort, ànsia i pobresa. Tots, sense distinció, tenim pressa de sortir del sepulcre. Voldríem ressuscitar tot seguit després del Gòlgota. Però en aquesta pressa s'amaga una temptació: la de considerar la pandèmia un parèntesi lleig, enlloc d'una prova per créixer; un *chronos* a fer passar al més de pressa possible, en lloc d'un *kairos* a prendre i a deixar-nos-en instruir.

I ens vàrem trobar vivint ben de veritat una experiència inaudita: l'abstinència de trobar-nos amb la comunitat de manera corporal física. És veritat que el dissabte sant l'Església no celebra els sagraments; només es reuneix per a pregar. Però ni això no vàrem poder fer. Quina experiència més corprenedora! I compartint el dolor —també el de no poder-nos trobar, de no poder rebre els sagraments—, ens vàrem trobar compartint l'esperança com mai no ho havíem fet. L'esperança ens posava en mans del Déu i Pare de Jesús, com ell havia fet de manera sublim des de la creu. Ens en fiàvem, i amb ell teníem la fe ferma que Déu no es quedaria pas amb els braços plegats. I segons com el nostre cor vibrava ja de la joia que havia de venir. Esperem allò que no tenim, perquè si ho tenim no cal pas que ho esperem. Què bé que ho diu sant Pau: «Hem estat salvats, però només en esperança. Ara bé, veure el que s'espera no

és esperança: allò que es veu, per què s'ha d'esperar? Però nosaltres esperem allò que no veiem, i ho anhelem amb constància» (Rm 8,24-25).

Què ens preparava Déu? Què preparava per a Jesús? I per a nosaltres? I ni que fos místicament ens donàvem les mans plens de l'emoció de l'espera. I amb les dones preparàvem els perfums per ungir el cos de Jesús...

«L'esperança del Diumenge»

“El primer dia de la setmana, el diumenge, molt de matí, les dones arribaren al sepulcre portant els olis aromàtics que havien preparat, i van trobar que la pedra havia estat apartada del sepulcre. Hi van entrar, però no hi trobaren el cos de Jesús, el Senyor. Estaven del tot perplexes sobre què havia passat, quan se'ls van presentar dos homes amb vestits resplendents. Esglaiades, van abaixar el rostre. Ells els digueren: «Per què busqueu entre els morts aquell qui viu? No és aquí: ha ressuscitat»” (Lc 24,1-6).

Semblava que la mort havia triomfat del tot, com sempre: ja és el tercer dia! Jesús està ben mort. La tomba custodiava aquell cos desfigurat del qui s'havia identificat de ple amb tots i cadascun dels pobres de la terra, de tots aquells que moren afamats, de set, forasters, despullats, malalts o a la presó: «m'ho fèieu a mi», havia dit (cf. Mt 25,31-46). És ben veritat! Amb estupor, doncs, les dones contemplen molt de matí com la llosa ingent de l'entrada ha estat remoguda, la tomba de Jesús ha estat il·luminada, de tomba plena ha passat a tomba buida; el seu cos ha sentit la paraula creadora del Pare que tot ho fa nou: ha ressuscitat! No és aquí! És davant vostre, cridant-vos a vida nova, disposat a donar-vos el seu Esperit que, si ho voleu ho farà possible, obrint així de bat a bat el vostre futur. Cridats a viure podent estimar com només ell ho havia fet.

Perquè aquest és el secret. Déu no ha fet res en Jesús, per Jesús, com si fos un privilegiat; ho ha fet per nosaltres! Déu l'ha ressuscitat per nosaltres! «Déu ha donat prova de l'amor que ens té, perquè Crist va morir per nosaltres quan encara érem pecadors» (Rm 5,8), proclama sant Pau ple d'entusiasme. És que Déu és així! És el totalment altre, el que és només per als altres, i aquests altres som nosaltres. El Crist és el primer de tots els germans.

El ressuscitat aleshores es fa trobadís a la comunitat creient, i la comunitat es constitueix al voltant de l'experiència de la seva presència. És el tret diferencial, sense ell no seria res. Ara, en canvi, és l'Església que acaba de néixer. El diumenge entorn de la taula rep allò que mai no hauria pogut tenir per ella mateixa, rep la vida ressuscitada, aquella que Jesús havia viscut i que des de la creu havia encomanat a les mans del Pare. Ara és donada.

Hi correspon la gran acció de gràcies. L'Eucaristia del seu cos i de la seva sang perquè tota la seva vida havia estat donació, acció de gràcies, vida vessada per amor; havia estat senzillament Eucaristia. Ara la celebració, il·luminada per la Paraula, edifica sense parar en la vida nova la comunitat que la celebra. Aquesta vida és la que ha de conduir cadascú i la comunitat sencera a allò que els havia dit al començament del comiat, a estimar com Ell els ha estimat, a estimar amb l'amor de Déu. No podem passar sense l'Eucaristia. Ens reunim per a rebre-la, perquè l'Església ens la dona de part de Déu. És la seva missió irrenunciable; per això existeix. Altrament tindríem el desig de viure la vida divina, però no podríem pas; no passaríem de viure la nostra pobra vida. La que volem viure és la vida nova de Jesús. Ara ja en aquesta vida temporal podem començar a viure-la en espera de poder-ho fer plenament en el regne del cel. Ara ja podem mirar endavant, treballar per aquest futur on Déu ens crida i ens espera incansablement. Amb tota lògica no ens resignarem mai ni al mal, ni al sofriment, ni a la mort presents dramàticament en el món sinó que des de l'esperança de la vida nova i eterna som convidats a ser llevats en la pasta del món per a fer-ne un món nou (cf. Mt 13,33). La comunitat és sagrament de la nova humanitat per al món.

Mentrestant el cos de Jesús ha estat definitivament ressuscitat, transfigurat, glorificat, enlairat, ara sí!, fins al cel. Amb la seva ascensió s'ha produït «l'entrada de la carn en la dimensió divina». Des d'allà el seu Esperit, que tot ho fa nou (cf. Ap 21,5), és vessat sense parar. Perquè no volem pas viure

eternament aquesta vida que ara vivim, en aquest món que ara tenim, tal com ho tenim, sinó que la volem eterna perquè la sabem renovada. És el cel nou i la terra nova que esperem amb delit i que creiem que Déu ens donarà de ple quan serà l'hora (cf. 2Pe 3,13; Ap 21,1).

Aleshores la mort, i en particular la mort de Jesús del divendres, és el remei que ho pot fer possible. El papa Benet XVI a l'encíclica *Spe salvi* ho diu de manera preciosa citant Ambròs de Milà: *La vida de l'home, condemnada per culpa del pecat a un dur treball i a un patiment intolerable, va començar a ser digna de llàstima: era necessari donar fi a aquests mals, de manera que la mort restituís el que la vida havia perdut.* Així la mort obre nova vida. La de Crist, primer; i després, la nostra.

El Crist ha mort, ha estat sepultat i, sobretot, ha estat ressuscitat per nosaltres, per retornar-nos l'esperança de poder viure aquesta vida, amb tot el que comporti encara de sofriment i de mal, sabedors que estem en mans de Déu, del Déu que és el Pare de Jesús i el nostre Pare (cf. Jn 20,17), del Déu que ressuscita i salva com hem vist que ha fet en Jesús. Ell, el primogènit, ha obert camí; o, més ben dit, ens ha obert el camí: aquesta és la nostra esperança. L'Amor s'ha revelat més fort que la mort!

Per acabar...

No em sé estar de tornar a citar els bisbes italians que tant m'han acompanyat.

Diuen: *L'experiència del Divendres i del Dissabte –la permanència a la creu i en el sepulcre– ja no pot ser viscuda pels cristians com un parèntesi a tancar al més aviat possible: ha d'esdevenir més aviat una parènesi, és a dir, una exhortació, una invitació a madurar una existència diversa. La creu i el sepulcre poden esdevenir cattedres que ensenyen tothom a canviar, a convertir-se, a parar l'orella i el cor als drames causats per la injustícia i la violència, a trobar el coratge de fer gestos divins en les relacions humanes: pau, equitat, suavitat, caritat. Són aquests els gèrmens de resurrecció, els flaixos del Diumenge, que fan concret i creïble l'anunci de la vida eterna. Si hem après que tot és do, si d'això sorgeix un nou estil personal i comunitari, que renuncia a la queixa i a l'arrogància i adopta el compartir, l'agraïment i la lloança, llavors la pandèmia ens haurà ensenyat quelcom d'important. L'hauem viscut, llegit i elaborat escoltant l'Esperit i participant en el misteri de la Pasqua de Jesús, crucificat i ressuscitat.*

Per això, crec que cal dir: «Déu meu, Déu meu; no ens has pas abandonat, no ens has pas deixat de banda». Més aviat al contrari; ens has posat al centre de tot, ens has fet objecte preferent del teu amor diví, i més enllà de les creus i de les tombes, el teu amor ens dona vida, avui i per sempre. La vida té sentit ple orientada a l'amor.

No podem fer més que acció de gràcies (Eucaristia) per la Pasqua del Jesús crucificat, la Pasqua del Jesús sepultat, la Pasqua del Jesús ressuscitat, perquè aquesta és la nostra Pasqua! Al·leluia!

Bona Pasqua a tots!

*** **